

Medyada Nefret Söylemi

Prof. Dr. Bünyamin BEZCİ*

Nefret söylemi, homojen toplumlarda daha örtük olarak bulunur. Toplumlar açıldıkça ve çeşitlendikçe örtük olanlar dışa vurmaya başlar. Küreselleşmeyle birlikte dünya küresinin kapalı mekânları ve muhitleri kalmadı. Herkesin herkesi tanınması ve bilmesi bir enformasyon çağını başlattı. Fakat asıl sorun postmodernizmin kimlikleri parçalamasıyla birlikte ortaya çıkmıştır. Ulusların homojen dünyaları sosyal farklılıkların politikleşmesine sahne oldu. 19. yüzyılın sınıflar savaşının yerini 20. yüzyılın sonunda farklı toplumsallıkların politik mücadelesi aldı. Geçen yüzyılın sonunda politik bilimcilerin uğraşı alanı farklılıkların nasıl bir arada yaşayacağıydı. Çokkültürlü demokrasi, müzakereci demokrasi, çatışmacı demokrasi, radikal demokrasi gibi kavramlar toplumsal farklılıkların politikleşmesine karşı oluşturulmuş yeni demokrasi önerileriydi. Hoşgörü ve tolerans gibi kavramlar yeni toplumsal çatışmaları önlemek üzere yaygınlaştırılmıştı. Fakat 21. yüzyılın başında göçün uluslararası boyutunun hızlanması II. Dünya Savaşı sonrası kurulmuş dengeleri de altüst etti.

Artan göçle birlikte görelî olarak homojenliğini koruyan toplumlar da politik kimliğine dâhil olmayanlarla birlikte yaşamak zorunda kalmıştır. Zaten emek göçleriyle birlikte toplumsal homojenlikler sorgulanır olmuştu. Ancak dünya üzerindeki hegemonyal güçlerin zayıflamasıyla birlikte artan savaş ve çatışmalar nedeniyle, diğer taraftan küresel bölüşüm sorunlarıyla birlikte artan gelişmiş ülkelere göç dolayısıyla ulusal homojenlikler sona ermiştir. Gelişmiş ülke toplumları ötekiyle birlikte yaşamak zorunda kalmıştır. Kendi toplumsal farklılıkları bağlamında zaten sahip olduğu ama ulusal bütünlük adına örttüğü ayrımcılıkları da yeni farklılıklarla birlikte daha da ortaya çıkmıştır. Nefret Söylemi ve nefret suçları da bu yeni küresel açılma ve postmodern parçalanma döneminde açığa çıkmıştır.

TRT Akademi dergisi de dünya toplumlarındaki bu değişimi anlamaya dönük bir sayı hazırlamıştır. Nefret söyleminin medya aracılığıyla daha da yaygınlaştığı düşünüldüğünde konunun ele alınmasının gerekliliği ve özellikle TRT tarafından öne çıkarılmasının nedeni anlaşılmaktadır. Nefret söylemi, elbette ne söyledığımızdan ziyade söylediklerimizin karşımızdakine verdiği zarar ile anlam kazanır. Farklılıkları-

*Prof. Dr., Sakarya Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi

mızın göçlerle birlikte daha arttığı, dünya toplumlarının medya aracılığıyla daha da yakınlaştığı bir dönemde ayrımcılığının da arttığına şahit oluyuz. Gerek ön yargı boyutunda gerekse şiddet içeren ayrımcı uygulamalar homojen toplumsal dünyanın meşruiyetine sığınmaya çalışmaktadır. Homojen toplumsal dünyadan devşirilen haklılık iddialarıyla farklılıklar dünyamız zehirlenmektedir.

Göç sonrası bu toplumsal anlamda zehirli bir dile sahip olan dünya nefret söylemini aşan nefret suçlarına da sahne olmaktadır. Nefret söyleminin nefret suçuna dönüştüğü yer ise toplumlar arasında bir hiyerarşi ve üstünlükler kurulmasıyla başlanmaktadır. Birçok toplum Romanlar gibi toplum içi farklılıklarla zaten üstünlük dilini kullanan bir sorun alanına sahipti. Göç ile birlikte artan toplumsal çeşitlilik sonrası toplumlar arasında kurulan bu üstünlük dili daha yaygınlaşmıştır. Sadece yerli olmaktan kaynaklanan hiyerarşik dil, nefret suçlarının beslediği en önemli kaynaktır. Hiyerarşinin kaynağı bazen din bazen etnisite bazen de ırk olmaktadır. Oysa birilerinin üzerinde üstünlük oluşturmanın kaynağı görülen bu farklılıkların üstünlük oluşturucu yönleri aşağılayıcı bir kurmaktadır. Medya ise bu dili hızlı bir şekilde yaygınlaştırmaktadır.

TRT Akademi dergisinin bu sayısında konu farklı yönleriyle ele alınmaktadır. Dini ve etnik bir nefret söylemi olarak İslamofobinin farklı yönleri ele alınırken salgın sonrası sağlık çalışanlarına yönelen hatta işyerlerinde yöneticilere karşı gelişen nefret söylemi de ayrıca ele alınmaktadır. Nefret söyleminin yaygınlaştığı mecralar olan sosyal medya, sinema, dijital oyunlar, gazeteler ve çevrim içi ağlar yayınlanan makalelerin araştırma alanlarını oluşturmaktadır. Derginin bu sayısında farklı metodlarla alanda yapılan araştırma makalelerine yer verildiği gibi konuyu kavramsal olarak kodlayan betimleyici makalelere de yer verilmiştir. Ayrıca hem mülakat olarak hem de analiz olarak alanın farklı uzmanlarının görüşleri de alınmıştır. Bir sosyal olgu olarak nefret söylemi yeni farkındalıklarla birlikte azalmamakta daha da artmaktadır. Bir sayıyla da konunun her yönünün ele alınması ve tüketilmesi mümkün değildir. Ancak TRT Akademi olarak akademik tartışma alanına bir giriş olarak bu sayı hazırlanmıştır. Konuya giriş olarak nefret söylemi ve suçları konusundaki farkındalığı artırıcı olmak hedeflenmiştir.

Konunun ortaya konması kadar eleştirel çözümlere de ihtiyacı bulunmaktadır. Fakat uluslar çağının homojenlik iddialarıyla şekillenmiş zihinlerin öncelikle konuyu bir sorun olarak kabullenmesi gerekmektedir. Son on yılda göçle yeniden tanışan ülkemizde konu toplumsal olarak hâlen bir sorun alanı olarak da kabullenilmiş değildir. Çözümleri konuşmak ise henüz imkânlı değildir. Nefret söylemi ve suçla-

rı toplumumuz açısından hem muhatap olunan hem de bizatihi içinde bulunulan bir durumdur. Diasporadaki Türklerin muhatap olduğu nefret söylemi ve suçlarının benzerlerini de ülkemizdeki göçmenlere karşı göstermekteyiz. Dahası çoğu zaman içinde bulunduğumuz durumu da nefret söylemi ya da suçu olarak görme bilincine de sahip değiliz. TRT Akademi dergisinin bu sayısının nefret söylemi ve suçları hakkında en azından bir bilinç seviyesi oluşturacağını düşünmekteyiz.

Sayıya katkı sunan makale yazarlarına, mülakat yaptığımız uzmanlara ve analizleriyle katkı veren akademisyenlere ayrıca teşekkür ederiz. Zaman darlığı söz konusu olsa da makaleleri değerlendirme sürecinde fedakârca bizlere yardımcı olan hakemlerimize borcumuzu sadece teşekkür ile ödeyemeyiz. Ayrıca kısa zamanda derginin ortaya çıkmasında katkısı editörden fazla olan TRT Akademi çalışanlarına da müteşekkirimiz. Okuru ve faydalananı bol olsun.